

Täysistunto

Tiistai 1.9.2020 klo 14.01—17.06

6. Hallituksen esitys eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun hallituksen esityksen (HE 87/2020 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 114/2020 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

14.50 **Työministeri Tuula Haatainen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi hallituksen esitystä eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta. Kokeilualueisiin lisättäisiin nyt kuusi uutta kokeilualuetta. Lisäksi neljään alkuperäisessä esityksessä vahvistettuun kokeilualueeseen lisättäisiin kunta tai kuntia.

Alkuperäisessä esityksessä ei riittävän tarkasti säädetä, mikä taho vastaisi laissa tarkoitetuista tehtävistä, kokeilualueen kunta vai kokeilualue, ja tässä esityksessä nyt esitetään sitten täsmennettäväksi, että tehtävistä vastaisi kokeilualueen kunta. Kokeilualueen kuntien yhteistyö olisi kuitenkin tämän kokeilun lähtökohta, mutta vastuu siirtyvistä tehtävistä olisi viime kädessä kokeilualueen kunnalla. Kunta voisi alkuperäisen lakiesityksen mukaisesti sopia järjestämisvastuun siirrosta toiselle samaan kokeilualueeseen kuuluvalla kunnalla, ja kokeilualueen kunnat voisivat sopia yhteistoiminnan muodoista näiden tehtävien hoitamiseksi. Tämä on kuntalain mukaan mahdollista.

Tarkoitus alkuperäisessä esityksessä on ollut, että työ- ja elinkeinotoimiston tehtävät ja velvollisuudet siirtyisivät kokeilussa kunnille. Alkuperäisestä esityksestä puuttui kuitenkin tähän liittyen eräitä säännöksiä, jotka nyt sitten ehdotetaan lisättäviksi. Kokeilualueen kunnalla olisi muun muassa velvollisuus järjestää asiakkailleen työnhakijan haastatteluja ja arvioida palvelutarve sekä informoida työnhakijaa vastaavasti kuin työ- ja elinkeinotoimistolla on asiakkaidensa osalta. Näiden lisäysten tekeminen on välttämätöntä asiakkaiden yhdenvertaisuuden vuoksi.

Laki on tarkoitettu pääosin tulemaan voimaan 1.1.2021, mutta näiden uusien kokeilualueiden osalta laki tulisi kuitenkin voimaan 1. maaliskuuta 2021.

14.52 **Sari Essayah kd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on tarpeellinen ja korjaa todellakin osittain niitä puutteita, mitä ministeri tuossa luetteli, alkuperäiseen hal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

lituksen esitykseen nähden. Tosiaankin tässä on kyse siitä, että TE-toimistoilta tämä vastuu siirretään kunnille ja kuntien yhteistoiminta on myöskin sitten mahdollista. Kohderyhmänä on erityisesti pitkäaikaistyöttömiä ja nuoria ja esimerkiksi maahanmuuttajia.

On selvää, että yksi järjestäjä pystyy varmasti paljon kahta osin päällekkäistäkin toimijaa paremmin järjestämään ja ottamaan selvää alueen työttömistä ja myöskin heidän tilanteestaan ja tarjoamaan heille sopivia palveluita työllisyyden edistämiseksi. Tässä kuitenkin jälleen kerran herää se kysymys, jota tässä salissa on aiemminkin käsitelty, eli nämä tietosuoja-asiat, eli onhan nyt pystytty varmistamaan se, että kunnissa todellakin on sitten tarvittava tieto näistä työttömistä ja heidän tilanteestaan, ja kun lähetetään esimerkiksi erilaisia rekrymessu- tai vastaaventyypisiä kohtaamismahdollisuuksia sekä työnantajille että työntekijöille, niin tätä eivät estä sitten jotkut sellaiset säädökset, jotka tulevat tuolta henkilökistereistä tai henkilötietolaista? Tämä on ollut se käytännön kokemus, johon monissa kunnissa ollaan törmätty, ja toivon, että ministeri pystyisi tässä sitten kommentoimaan sitä, ollaanko tähän saatu parannusta.

Arvoisa puhemies! Tässä yhteydessä täytyy kyllä nyt kannustaa hallitusta hakemaan kaikkia mahdollisia muitakin työllisyyskeinoja tapetille, ja on ollut hivenen hämmäntävää tämä viime päivien keskustelu, se, että tällaisessa tilanteessa, missä me Suomessa olemme, meillä nyt sitten hallituksen toimesta tätä keskustelua työnantajien ja työntekijöitten kesken on kärjistetty, ja minun mielestäni nyt tässä tilanteessa, jos me haluamme suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan pelastaa, on äärimmäisen tärkeätä, että me kaikki soudamme samaan suuntaan ja emme todellakaan lähde syyttelemään vaan mietimme, mitkä ovat ne keinot, millä pystytään työllisyyskehitystä parantamaan.

Tämä työllisyyden kuntakokeilu on toki tärkeää, ja niin kuin tuossa sanoin, on nämä tietyt kohderyhmät, joihin tämä erityisesti vaikuttaa, mutta nyt meidän pitäisi pystyä myöskin siihen yleiseen tilanteeseen vaikuttamaan, niin että suomalaiset yritykset edelleenkin haluavat investoida Suomeen, ettei tapahdu ulosliputtamista ja että todellakin täällä esimerkiksi energian hinta, myöskin liikennepolttoaineitten hinta, tämäntyyppiset kysymykset ovat sillä tasolla, että ne ovat kilpailijamaihin verrokkeja, ja toivon, että tässä hallitus nyt ripeästi muuttaa kurssiansa jo tässä [Puhemies koputtaa] tulevassa budjetissa.

14.55 Päivi Räsänen kd: Arvoisa rouva puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä tukee tätä hallituksen esitystä, aivan kuten puolueemme puheenjohtaja edellä totesi.

Tämä nyt annettava esitys koskettaa melko suurta joukkoa. Perusteluosion mukaan näihin täydentäviin kokeilukuntiin olisi siirtymässä noin 14 000 työtöntä, työllistettyä tai työllisyyttä edistävässä palveluissa tai koulutuksessa olevaa työnhakijaa. Se, mitä jäin itse miettimään tämän esityksen kohdalla, on se, että kaiken kaikkiaanhan tämän — vaikka on myönteinen asia — vaikutus työllisyyteen ja henkilöiden työllistymiseen on kuitenkin melko vähäinen, ja näistä vaikutuksista täällä esityksessä on todettu, että ”kokeilun odotetaan kasvattavan osaavan työvoiman tarjontaa” ja että ”yritysten näkökulmasta työvoiman saatavuus voi parantua”, mutta ei ole esitetty sellaisia arvioita, kuinka paljon hallitus uskoo, että tällä on ihan konkreettisesti sitten vaikutusta näihin tavoitteisiin. Ja aivan niin kuin edustaja Essayah totesi, niin kyllä nyt todellakin odotamme lähestyvältä budjettiriiheltä, että hallitus tuo niitä hyvin konkreettisia, vaikuttavia ja selkeitä työllisyystoimia, joilla on sitten paljon pidemmälle meneviä vaikutuksia kuin näillä täydennetyillä kuntakokeiluilla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

14.57 Jouni Ovaska kesk: Arvoisa rouva puhemies! Siihen, että voimme välttää taloutta näivettävät veronkorotukset ja kivuliaat leikkaukset, tarvitaan kolmas tie, ennen kaikkea työllisyyden kasvattamisen tie, ja kaikki toimet työllisyyden edistämiseen ovat tervetulleita ja tarpeellisia, ja tämä täydentävä esitys on juuri sellainen. Tässä nyt puramme ennen kaikkea tällaiseen samaan muottiin pusertavaa byrokraattista yhteiskuntaa ja avataan tietä yksilöllisille palveluille lähemmäs ihmisiä, ja samalla nähdäkseni painopiste muuttuu entistä enemmän työttömyyden hoidosta työllisyyden edistämiseen.

Jotkut ovat kyselleet, miksi lisää kokeilua. Näen kuitenkin, että tämä on mittava ja tärkeä hallinnollinen uudistus, josta on äärimmäisen tärkeää saada vertailukelpoista tietoa, jotta tiedämme, miten siirto sitten vaikuttaa ja miten se käytännössä tulisi toteuttaa, jotta tulokset olisivat parhaat mahdolliset. En lähtisi väheksymään tätä kokeilua. Esimerkiksi kotikaupunkini Tampere on ollut mukana aiemmassa kuntakokeilussa, ja uudistus vastaa monilta osin todettuun tarpeeseen. Erilaiset alueet tarvitsevat työllisyysasioissa aitoa toimivaltaa ihmisten lähellä. Tärkeätä kokeiluissa, joita on ollut, on ollut ennen kaikkea se saavutettu positiivinen palaute, joka kertoo mallien toimivan. Esimerkiksi Tampereen suunnalla työllisyyspalveluiden asiakkaat ovat kertoneet saaneensa apua ja tulleet kuuluiksi, ja myöskin sitä kautta se työllisyyspolku on edistynyt huomattavasti helpommin. Mutta siihen, että laskennalliset vaikutukset uudistukselle saadaan tietoon, tarvitaan sitä vertailukelpoisuutta, ja sen tämä hallituksen täydentävä esitys nyt mahdollistaa. Eli kyllä tämä esitys on tervetullut ja kannatettava, ja sitä mukaa kun tieto näistä lisääntyy, olemme askelen lähempänä uudistusten toimeenpanoa.

14.59 Hanna Sarkkinen vas: Arvoisa puhemies! Esityksellä laajennetaan työllisyyden hoidon kuntakokeiluja, kuten on todettu, ja tämä on erittäin kannatettava laajennus ja täsmennys näihin tervetulleisiin kuntakokeiluihin.

Kuntien näkökulmasta työllisyyden hoidon kuntakokeilut ovat mahdollisuus vaikuttaa oman alueen elinvoimaan ja työllisyyteen sekä vähentää niin sanottuja työllisyyskakoja eli työttömyysturvan kuntaosuuksia. Kuntakokeilut tuovat toivottavasti apua koronakriisin kasvattamaan työttömyyteen, ja toivottavasti palvelut saadaan kunnissa sujumaan ja voidaan näin osaltaan torjua pitkäaikaistyöttömyyden kasvamista koronan aiheuttaman talouskriisin seurauksena.

Arvoisa puhemies! Kuntakokeilujen puitteissa voidaan toivottavasti tarjota työnhakijalle henkilökohtaisia palveluita ja tukea. Kuntakokeilujen puitteissa voidaan toivottavasti kartoittaa palvelutarpeita ja tehdä palveluohjausta, antaa henkilökohtaista työnhaun ohjausta ja valmennusta, ohjata työkyvyttömiä eläkkeelle tai kuntoutukseen, etsiä koulutusmahdollisuuksia, kartoittaa palkkatukipaikkoja, etsiä piilotyöpaikkoja ja ylipäättään tukea ihmisiä työnhaussa.

Toivon kuitenkin, etteivät nämä kuntakokeilut johda siihen, että ihmisiä ohjataan väärin perustein kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttava työtoiminta on joillekin ihmisille oikein hyvä ja osuva palvelu, mutta ei kaikille, varsinkaan jos kuntoutumisen tarvetta ei ole. Kunnilla voi olla insentiiviä, kannustetta, ohjata ihmisiä kuntouttavaan työtoimintaan, vaikka sille ei varsinaista perustetta olisikaan, jotta näistä työllisyyskakoista päästään eroon, joten toivon, että myös ministeriössä ollaan hereillä tämän asian suhteen, ettei tästä ikään kuin sinänsä hyvästä esityksestä ole seurauksena niin sanottu kuntouttavan työtoiminnan väärinkäyttö.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

Arvoisa puhemies! Haluaisin kysyä ministeriltä, miten kokeilun tuloksia aiotaan arvioida ja millä aikajänteellä. Jos kokemukset ovat hyviä, niin johtopäätöksenä toivottavasti tai mahdollisesti voi olla se, että kuntien vastuuta työllisyyden hoidossa laajennetaan tai jopa kokonaisvastuu siirretään kunnille, mutta missä vaiheessa voidaan odottaa, että tällaisia mahdollisia johtopäätöksiä voidaan vetää, tietenkin riippuen kokeilujen tuloksista?

15.02 Merja Kyllönen vas: Arvoisa rouva puhemies! Lämpimästi toivon näille kaikille kuntakokeiluille onnenpotkuja ja nimenomaan onnenpotkuja siinä näkökulmassa, että uskallettaisiin tehdä asioita uusilla malleilla, uskallettaisiin katsoa asioita uusista kulmista ja mahdollistettaisiin asioita tapahtuvaksi, niin että entistä harvempi viesti, mikä kansalaisilta työllisyydenhoitoon tai työttömyydenhoitoon liittyen tulee, lähtisi siitä, että ”kun se ei ole mahdollista, kun sitä ei pysty tällä tavalla tekemään, sinulla on liikaa koulutusta, ei kannata enää kehittää”. Eli tavallaan lähdetään mahdollistamaan ja tuomaan niitä asioita paremmalle tolalle, mitkä yksilökohtaisesti työttömän elämässä tarvitsisivat korjausta.

Kyllä tällä hetkellä vahva huoli on vaikeasti työllistyvistä ja heidän potentiaalistaan, miten me sen näemme tässä yhteiskunnassa, samoin kuin ihan puhutaan plus 45, plus 50, plus 55 ja plus 60 -miehistä ja -naisista. Saan viikoittain palautetta jopa plus 45 -ikäisiltä naisilta, joilla on valtavan pitkä työkokemus, erittäin paljon osaamista ja hyvä koulutustausta mutta jotka eivät saa edes kutsuja haastatteluihin, ja palaute on sitä, että olet liian vanha. Kun me samanaikaisesti käymme keskusteluja eläkeputkista, eläkeiän nostoista ja siitä, että ihmisten työllisyyttä pitäisi vahvistaa, niin kyllä meidän täytyy myöskin tästä, uskaltaa sanoa, rakenteellisesta ikärasismista, joka on pesiytynyt meidän yhteiskuntaan, myös uskaltaa puhua laajasti, ja myöskin niistä asioista, mitä siellä sisällä on, liittyen sairastavuuskysymyksiin, sairastumisriskiin, eläköitymisriskiin ja niihin taloudellisiin kysymyksiin, mitä sitten esimerkiksi yritys-elämään liittyy.

Itselläni ainakin on tällä hetkellä semmoinen tuntuma, että jos me emme kykene nostamaan näitä vaikeitakin asioita yhteiskunnalliseen keskusteluun ja käymään sitä vuoropuhelua myöskin yritys-elämän ja teollisuuden kanssa niin terveeltä pohjalta, että meillä jokainen työkykyinen, työikäinen ihminen on potentiaalinen työntekijä iästä, sukupuolesta, ulkomuodosta riippumatta, niin silloin me olemme aika vaikeassa tilanteessa tukemaan myöskään meidän työministeriä ja hallitusta näissä työllisyysponnisteluissa. Lähdetään myöskin niistä rakenteisiin jääneistä vanhoista, vanhakantaisista ajatuksista niihin purkutalkoihin, niin että me oikeasti uskomme siihen, että jokainen työhaluinen ihminen on sen paikkansa ansainnut, eikä katsota, mikä on se syntymävuosi tai sukupuoli tai lähtömaa. — Kiitoksia, puhemies.

15.05 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Nyt jos koskaan tarvitaan vahvoja työllistämispalveluita. Aika, jota me nyt elämme, on vaikeaa, ja valitettavasti nämä vaikeat ajat eivät varmaan tule loppumaan. Jämsän ja Lapin kaltaiset tilanteet eivät tule jäämään viimeisiksi. Siksi nyt on oltava kaikki paino irtisanomisen jälkihoidoissa. Se ei voi olla yksinään valtion hoidettavissa. On myös oltava yritysten vastuu siinä, kuinka huolehditaan työntekijöistä, jotka ovat joutuneet vaikeaan tilanteeseen.

Poikkeustilanne tuo meille poikkeuksellisia työttömyyslukuja. On huolehdittava siitä, että tämä koronan aiheuttama työttömyys ei pääse muuttumaan rakenteelliseksi työttömyydeksi, ja siksi me tarvitsemme vahvoja työllisyyspalveluja. Kuntakokeilu on juuri sellai-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

nen. Tarvitaan hyvät ja tukevat palvelut, jotta ihminen oikeasti saa apua ja ei jää yksin. Sanktioiminen ei voi olla vaihtoehto, se, että etsitään syitä rangaista.

Arvoisa puhemies! On hienoa, että hallitus tuo näin heti ensimmäisenä päivänä työllisyyden kuntakokeilun täydentämisen eduskunnan keskusteluun. Se on osoitus juuri siitä inhimillisestä ja ihmisläheisestä politiikasta, jota tämä hallitus on määrätietoisesti tehnyt. Tätä esitystä on helppo kannattaa.

15.07 Raimo Piirainen sd: Arvoisa puhemies! Kiitokset ministerille esittelystä hallituksen työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun, siihen keväiseen esitykseen, liittyen. Niin kuin täällä aikaisemminkin on todettu, niin on todella tärkeä asia saada kaikki resurssit nyt liikkeelle. Tämä kokeiluhan liittyy hallitusohjelman tavoitteisiin työllisyysasteen nostamiseksi, ja nyt korona on taas tuonut omalta osaltaan haasteita tähän. Tämä on erittäin tärkeä asia.

Meillä on ollut, esimerkiksi meillä Kainuussa on ollut, tietynlaisia kuntakokeiluja — tai kunta on osallistunut niihin — ja niistä on hyviä tuloksia saavutettu. Toivon myös, että näillä lisäalueilla, joita nyt tälläkin hetkellä on esitetty niiden keväisten esitysten lisäksi, saadaan lisää työllisyyttä aikaiseksi.

Tässä laissahan on tarkoitus yhdistää valtion ja kuntien osaaminen, ja on erittäin tärkeää, että tämä yhteistyö nyt sitten sujuu kitkatta. Kun tarkastellaan tämän hetken tilannetta, niin meillä täytyy tuottavuutta pystyä parantamaan, niin kuin on hyvin monessakin eri yhteydessä on todettu, ja se tarkoittaa myös sitä, että työllisiä täytyy olla työelämän molemmissa päissä. Elikkä nuoret täytyy saada työelämään ja vastaavasti sitten ikääntyneitä pidettyä pidempään töissä tai ainakin sinne lähelle eläkeikää, ettei, niin kuin edustaja Kylön totesi, jo 45-vuotiaita todeta liian vanhoiksi tekemään töitä.

No, sitten on esitetty haasteita siitä, saavutetaanko tällä kokeilulla parempia työllisyyden hoidon tuloksia. Tietenkin, kun tämä on kokeilu, niin tällä tutkitaan sitä, saadaanko työllisyyttä edistävistä tehtävistä tehokkaampia kuntien hoitamina kuin valtion yksin hoitamina. Vaikuttavuutta tietenkin odotetaan syntyvän etenkin valtion ja kuntien henkilöresurssien yhdistämisestä sekä siitä, että kunnat pystyvät monialaisina viranomaisina toimimaan laajemmin asiakkaiden tarpeita varten. Elikkä uskon, että tällä saavutetaan hyviä tuloksia, ja kun katsoo niitä aikaisempia kokeilumalleja, niin aina on tällä saavutettu parempaa tulosta kuin sillä, että nämä ovat olleet yksistään valtion hoidossa. — Kiitoksia.

15.09 Tiina Elo vihr: Arvoisa rouva puhemies! Työllisyyden kuntakokeilun tavoitteena on edistää työllisyyttä ja parantaa työttömien palveluita kytkemällä kunnan palvelut ja työllisyyspalvelut paremmin yhteen sekä yhdistämällä kunnan ja TE-toimiston resurssit palvelemaan paremmin työttömiä työnhakijoita. Tämä kokeilu mahdollistaa nimenomaan sosiaali- ja terveyspalveluiden ja toisaalta koulutuspalveluiden paremman hyödyntämisen osana työllistymisen edistämistä. Kun nämä palvelut ovat yksissä käsissä, niin on helpompi kehittää niitä myös kokonaisuutena.

Työllisyyspalveluiden vaikuttavuuden parantamisessa onnistuminen on nyt entistäkin tärkeämpää, kun työttömien määrä on koronan myötä todella huolestuttavasti kasvanut. Pelkästään Espoossa tämän kokeilun kohderyhmä on kasvanut noin 5 000:lla ja on nyt liki 19 000 henkilöä — tammikuun tilannetta ei pystytty vielä ennustamaan. Tällä täydentävällä lakiesityksellä kokeiluun ehdotetaan lisättäväksi kuusi uutta kokeilualuetta, ja se tuo 14 000 uutta henkilöä tämän kokeilun piiriin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

Arvoisa puhemies! Huomionarvoista on, että kokeilulaissa ei ole otettu huomioon koronatilanteen aiheuttamia muutoksia työmarkkinatilanteeseen ja sitä kautta kokeilun piiriin tulevien työttömien määrään. Sekä kokeilun alueen kohderyhmän kasvaminen että kohderyhmän koostumuksen muutokset vaikuttavat suoraan kokeilun alueiden toimintaan. Erityinen kysymys on esimerkiksi lomautettujen kuuluminen kokeilun kohderyhmään. Lainsäädännön lähtökohtana on, että valtio osoittaa nykyistä palvelutasoa vastaavan määrän resursseja tehtävien hoitamiseen ja tähän sitten lisätään kuntien omat resurssit. Koronan vaikutus palvelutarpeisiin tuo haasteita myös palveluihin varattujen määrärahojen riittävyyteen. Olennaista on varmistaa kokeilun alueiden riittävä henkilöstö, jottei palvelujen piiriin ohjaamisesta tule pullonkaulaa, jollainen se on tähän asti ollut.

Arvoisa rouva puhemies! Lain keskeisenä tavoitteena on vähentää päällekkäistä hallinnollista työtä ja tarjota työttömille sujuvia ja kattavia palveluja mahdollisimman pitkälle yhden luokun periaatteella. Tässä onnistumisen varmistamiseksi on tärkeää arvioida alkuperäistä lakiesitystä ja nyt tätä täydentävää esitystä vielä kunnilta saatavien lausuntojen ja valiokuntakuulemisten perusteella. Lain on tarkoitus tulla voimaan tosiaan alkuperäisten kokeilun alueiden osalta vuoden 21 alusta ja uusien alueiden osalta maaliskuun alussa, ja tässä aikataulussa pysyminen on tärkeää, jotta kokeilut ja palveluiden kehittäminen saadaan käyntiin.

15.12 Lulu Ranne ps: Arvoisa rouva puhemies! Julkista sektoria paisuttavat hankkeet ja kokeilut eivät Suomea pelasta. Kunnat ovat edelleen pahenevassa kriisissä, ja ne ovat pulassa etsiessään sopeuttamiskeinoja. Paineet kuntien oman henkilöstön vähentämiseen ovat suuret. Työmarkkinatuen kustannusjako muodostaa kunnille eräänlaisen kannustinloukun, jossa tavoite on katkaista maksupäivien kertyminen. Yksityisten työpaikkojen puuttuessa työttömät ovat ohjautuneet erityisesti kuntouttavaan työtoimintaan ja työkokeiluun, usein kuntiin. Kuntien sopeuttaessa henkilöstöään pakon edessä tulee tämä tie nousemaan pystyyn. Samalla yksityiset työpaikat vähenevät edelleen hallituksen myötävaikutuksella, ja jokainen kenttää kiertänyt tietää, että työllistämispalvelut eivät ole vastaus pk-sektorin rekrytointiongelmiin.

Yksi keskeinen syy yksityisten työpaikkojen puutteeseen on liian suuri julkinen sektori. Kuntakokeilu olisikin taas yksi paksu naula julkisen sektorin arkkuun. Se paisuttaa julkisia menoja, kasvattaa byrokratian himmeleitä edelleen. Siinä keksitään pyörää uudelleen, lisätään hiirten napsuttelijoita ja päälliköitä kunnissa ja TE-keskuksissa. Verokiila vain kasvaa.

Arvoisa rouva puhemies! Täällä puhutaan kauniita sanoja ja toivotaan kaikkea hyvää. Kuntakokeilu ei kuitenkaan ratkaise tämän maan työllistämisongelmia. Se ei tehosta asiakaspalvelua tai kevennä julkista sektoria. Me emme tarvitse kahta rinnakkaista työllistämisen organisaatiota. Me tarvitsemme yhden tehokkaan ja kevyen organisaation, jonka prosessit ja ICT-järjestelmät toimivat, toisin kuin tällä hetkellä, työllistämisen organisaation, jossa sote-palveluja tarvitsevia ei väkisin roikuteta. Lisäksi on välttämätöntä kehittää työmarkkinatukea niin, että se kannustaa aitoon työllistämiseen temppuilun sijaan.

Meillä ei ole varaa uusiin julkisen sektorin himmeleihin. Hallituksen onkin syytä vetää kuntakokeilun lakiesitys takaisin ja tehdä esitys kuntien pääsystä TE-keskusten asiakastietojärjestelmiin ja tietenkin varmistaa, että nämä järjestelmät toimivat, ja sen jälkeen voidaan lähteä rakentamaan yhtä tehokasta ja kevyttä työllistämisen organisaatiota.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

Puhemies Anu Vehviläinen: Ennen ministerin puheenvuoroa annan vielä edustaja Eskelisellemme puheenvuoron.

15.15 Seppo Eskelinen sd: Arvoisa puhemies! Toisin kuin edustaja Ranne tuossa totesi, täällähän juuri työllistämismalleja tehostetaan ja sitä pyörää uudelleen rakennetaan. [Lulu Ranne: Höpö höpö!]

Hallituksen täydennysesitys kesäkuun aikaisempaan kuntakokeiluun tässä työllisyyslanteessa on erityisen kannatettava, ja minua lämmittää erityisesti se, että se kohdentuu nyt sitten monille rakennemuutospaikkakunnille niin tuonne Jämsän seudulle kuin Pohjois-Karjalaan, Pielisen Karjalaan ja Keski-Karjalaan. Meillähän Pohjois-Karjalassa monissa kunnissa tällä hetkellä työttömyysprosentti alkaa kakkosella. Keski-Karjala ja Pielisen Karjala olivat jo keväällä hakemassa omalta osaltaan rakennemuutospaikkakunnan status-ta Stora Enson Kiteen sahan valojen sammussa ja Lieksan Amcorin tehtaan sammuttaessa valonsa. Maakunnassamme on hyviä kokemuksia aiemmista kuntakokeiluista niin Joensuussa, Lieksassa kuin Outokummussa. Samalla on saatu myös hyvää näyttöä kuntien tiivistyneestä yhteistyöstä kokeilualueilla sekä entistä paremmin työttömän yksilölliset tarpeet huomioivasta palvelusta. Hallituksen uudessa esityksessä on myös hyvin täsmennetty vastuita kuntakokeilun osalta.

Kuntakokeilu liittyy mielestäni vahvasti myös hallitusohjelman työllisyyskeinoihin ja -tavoitteisiin. Kuntakokeilun tavoitehan on saada vahvempaa vaikuttavuutta ja tehokkuutta sovittamalla yhteen valtion ja kuntien resursseja, osaamista ja palveluja. Työttömyyden räjähtäessä nyt käsiin tarvitaan uusia toimintamalleja ja tiiviimpää viranomaisyhteistyötä, ja työttömälle on pystyttävä huomattavasti paremmin räätälöimään yksilöllinen polku yhdessä työvoimaviranomaisten kanssa.

Palvelujen siirtyminen kuntakokeilun kautta kuntiin tuo palvelut, avun ja tuen lähemmäksi työtöntä. Tässä tilanteessa kunnat lisäksi tarvitsevat vahvoja partnereita, varsinkin kun yritykset ovat lomautusten ja irtisanomisten uhka päällä koronan edetessä. Uudistuksen myötä pitää muistaa myös järjestöjen tärkeä rooli kaupungin omien työllistämispolkujen lisäksi. Järjestöt nousevatkin isoon rooliin avoimien työmarkkinoiden ollessa nyt kriisissä ja tukossa.

Toivotaan, että kuntakokeiluissa saadaan selkeä signaali työnjaon onnistumisesta ja vahva näyttö kuntien tärkeästä roolista monialaisena toimijana työllistämisessä. Uskon, että kokeilujen jälkeen meillä on selkeä näkemys tulevaisuuden työnjaosta työllistämisen haastavalla polulla.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri, 2 minuuttia.

15.18 Työministeri Tuula Haatainen: Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hyvästä keskustelusta. Keskustelun aikana nousi monia olennaisia asioita esiin, ja olen tyytyväinen tähän keskusteluun ja myös siihen ennen kesälomataukoa käytyyn keskusteluun, jossa kuntakokeilu sai hyvän vastakaiun eduskunnalta. Tältä pohjalta tätä on hyvä viedä eteenpäin, ja valtiokunta pääsee tätä nyt sitten käsittelemään.

Kyseessä ovat ryhmät, jotka ovat kaikkein haavoittuvimmassa asemassa. Näihin ryhmiin kuuluvat alle 30-vuotiaat nuoret, maahanmuuttajataustaiset työttömät työnhakijat sekä myös työttömät työnhakijat, jotka ovat Kela-etuuksilla, ja tästä syystä tämän uudistuksen tavoitteena on juuri se, että kokeilulla saadaan tietoa siitä, onko vaikuttavampaa pal-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

velukokonaisuus, jossa valtion ja kuntien resurssit laitetaan yhteen koriin ja näin ollen pystytään vahvistamaan työttömän ympärillä toimivien viranomaisten volyymia ja osaamista.

Edustaja Ranne peräsi sitä, tuleeko himmeleitä ja moninkertaisuutta. Tällä juuri pyritään siihen, että me pystymme yhdistämään ja hakemaan synergiaetua ja integroimaan tätä toimintaa ja ottamaan lähtökohdaksi asiakkaan ja hänen tarpeensa. Näistä aiemmista kuntakokeiluista on hyviä kokemuksia. Muun muassa edustaja Ovaska kävi läpi Pirkanmaan kokeilua, ja näin juuri on, että näistä on näyttöä siitä, että asiakastyytyvyisyys on parempaa ja palveluiden saatavuus on parantunut. Olen sitä mieltä, että meillä on päästävä pohjoismaiseen malliin, jossa palvelut vahvistuvat, tiivistyvät ja asiakas otetaan hyvän palvelukokonaisuuden piiriin, jossa hänen tarpeistaan rakennetaan sitä kokonaisuutta.

Koronan myötä työttömyys kasvaa. Se on jo kasvanut, se on ensin lähtenyt kasvuun nuorten osalta erityisesti, mutta nyt irtisanomiset tuovat tämän ongelman entistä suurempana eteen, ja siitä syystä tämän ilmiön edessä meidän on tehtävä kaikkemme, jotta saamme työllisyystoimilla työllistettyä, saamme palvelut vahvemiksi mutta sitten saamme myös työn kysyntää, ja silloin puhutaan elinvoimasta, yritysten selviytymisestä ja investoinneista Suomeen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.21.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.31.

Toinen varapuhemies Juho Eerola: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn 6. asiakohdan käsittelyä.

16.31 Arto Pirttilahti kesk: Arvoisa puhemies! Kohta 6 on työllisyyden kuntakokeilun täydennys. Se on ihan paikallaan, että tätä kuntakokeilun esitystä, mikä on saatu tänne eduskuntaan keväällä, nyt täydennetään. Todella hyvä, että tätä tullaan tarkentamaan vastuitten osalta, eli tässä tullaan luomaan kuntavastuut ja myös täydennetään tätä esitystä lisäämällä se, että säännöllinen työnhakijan haastattelujen järjestäminen ja palvelutarpeen arviointi tulevat tähän mukaan.

Kaikkienensa tämä työllisyyskokeilu, kuntakokeilu, on yksi tärkeimmistä hallituksen työllisyyden edistämishankkeista, ja kokeilu on erittäin tärkeä, koska se mahdollistaa monen suomalaisen tarvitsemat palvelut läheltä ja räätälöidysti. Kokeilun avulla edesautamme työvoimapolitiikan painopisteen siirtymistä työttömyyden hoidosta enemmänkin työllisyyden edistämiseen, ja kyllä minä itse näen tässä, että on erittäin tärkeä asia, että tätä tehdään rinnan yrittäjien kanssa ja myös kuntien elinkeinotoimen ja elinkeino- ja elinvoimapalvelujen kanssa yhdessä. Tässä tulee murtaa niin sanottuja vanhoja byrokralinnakkeita ja tehdä uusia avauksia, mitkä ovat lähellä yrittäjiä ja lähellä sitten työttömiä, eli tässä tullaan eri alueita laajentamaan, tulee kolme aluetta lisää, ja näissä alueissa on mukana myös tämä paljon tällä viikolla keskusteltu Kaipolan alue eli Jämsä. Pitää kiittää ministeriötä jo tässä vaiheessa, että hyvin nopeasti lähdettiin myös toimenpiteisiin tämän Jämsän-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

tehtaan lakkauttamisen jälkeen, nämä työllisyystoimenpiteetkin ovat olleet mukana siellä ja ministerit ovat alueella näkyneet, kiitos siitä.

Sitten kommentteja näihin kuntakokeiluihin. Meillä Pirkanmaalla oli kuntakokeilu ja sillä saatiin hyviä tuloksia, mutta sitten sitä, kuinka pysyviä ne työpaikat ovat tämmöisen kokeilun jälkeen, tietenkin voi arvioida, ja olisikin hyvä, että esimerkiksi Pirkanmaan ja näissäkin kuntakokeiluissa se raportointi olisi selkeä ja nähtäisiin, millä tavalla on saatu aikaiseksi niitä pysyviä yksityisellekin sektorille, julkisellekin sektorille tulevia työpaikkoja. Tässä on tärkeää juurikin se valtion ja kunnan yhteistyö ja sen yhteistyön syntyminen, ja toivon, ettei siinä ole tämmöistä keskinäistä nokittelua tai vallankäyttöä esimerkiksi tämän tietosuoja-asian ympärillä. Itse ainakin olen kokenut tämän tietosuojan hyvin monessa asiassa ongelmalliseksi, sen, että viranomaiset eivät voi sujuvasti vaihtaa tietoja niistä kohdehenkilöistä, asiakkaista, ja toivottavasti tämän taakse ei mennä.

Toinen on tämä palvelukokonaisuuksien mukanaolo tässä, esimerkiksi koulutus- ja rekrytointipalvelut, ja näkisin, että tässä olisi hyvä olla niin julkisia kuin yksityisiä toimijoita eikä ainakaan oltaisi allergisia näille yksityisenkään hyville, erinomaisille palveluille, mitkä ovat auttamassa. Me tarvitsemme nyt kyllä kaikkia apuja, kaikkia toimijoita Suomen työllisyyden parantamisen eteen.

16.34 Ritva Elomaa ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan työllisyyden edistämisen kuntakokeilun laajentamista siten, että kokeilualueisiin lisättäisiin kuusi uutta kokeilualuetta ja alkuperäisessä esityksessä vahvistetuilla neljällä alueella otettaisiin mukaan lisää kuntia. Lisäksi tehtäviä koskevia säännöksiä täsmennettäisiin siten, että ehdotetussa laissa tarkoitetut tehtävät ovat jatkossa kokeilun alueen kuntien vastuulla. Eikä siinä vielä kaikki: lisäksi tehtäviä koskevaa sääntelyä täydennettäisiin siten, että siltä osin kuin tehtävät siirtyvät kokeilun alueen kunnalle, sen velvollisuudet vastaisivat työ- ja elinkeinotoimiston velvollisuuksia.

Tästä kuntakokeilusta aion nyt esittää hyvin kriittistä tarkastelua. Eli suomeksi sanottuna tavoitteena on käytännössä vauhdittaa työllisyyspalvelujen sysäämistä kuntien tai useamman kunnan niin sanottujen yhteistyöalueiden kontolle. En näe näitä kokeiluja kovinkaan suurena avaimena tosiasiallisten ongelmien ratkaisuun, aivan kuten edustaja Ranne jo aikaisemmin tässä salissa sanoi. Vastuiden pallottelu ei auta esimerkiksi pitkäaikais-työttömyyteen, työvoiman juoksuttamiseen, liikkuvuuden haasteisiin eikä työttömien työnhakijoiden luukulta luukulle juoksuttamiseen.

Hallituksen tulisi ennemmin keskittyä esimerkiksi työvoiman liikkuvuutta kampittavien ongelmien korjaamiseen. Näitä ovat muun muassa asumisen korkea hinta kasvukeskuksissa ja autoilun korkea hinta. Ei ole tästäkään vinkkelistä järkevää nostaa jatkuvasti autoilun kustannuksia. Asiantuntijatahoilta on tullut myös sensuuntaista kritiikkiä, ettei uudistus ratkaise työvoiman liikkuvuuteen liittyviä haasteita, ja lisäksi on uhka, että palvelut hautautuvat ja eriytyvät.

Keskeisin seikka työllistymisen kannalta on tietysti työpaikkojen olemassaolo. Luulisi hallituksen heränneen viimeistään tuoreimman paperitehdasgaten myötä siihen, että sen toimet muun muassa verotuksen ja ympäristöpolitiikan osa-alueilla johtavat vääjäämättä työpaikkojen katoamiseen. Siihen eivät mitkään työvoimapalvelut enää apua tuo. Lisäksi näiden kokeilujen tulosten arviointi on ollut mutkikasta, ja näyttö onnistumisista on hataralla pohjalla. Tällä hetkellä tarvitaan kipeästi oikeasti toimivia valtakunnallisia toimia, joilla pureudutaan työttömyysongelmiin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

Aivan lopuksi vielä, arvoisa puhemies, totean, että Pohjois-Savon, Varsinais-Suomen ja Satakunnan kokeiluissa tulokset eivät poikenneet kokeilujen ulkopuolisesta kehityksestä. — Kiitos.

16.37 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Kuntakokeilujen täydennys on saapunut eduskuntaan. Muutokset tässä ovat pieniä, lähinnä kokeilualueiden määrään ja kokoon liittyviä. Itse rakenteeseen tai kokeilun dynamiikkaan ei tehdä muutoksia, eli ongelmat ovat myös tismalleen samat kuin aiemmin.

Työllisyysaste, työllistäminen ja työllistyminen ovat tänä syksynä ehkä enemmän huolenaiheena kuin vuosikymmeniä. Valitettavasti hallitus ei näiltä osin ole reagoinut kuin lillukanvarsilla, mutta ehkä budjettiriihestä sitten saamme merkittäviä päätöksiä.

Työllisyyden kuntakokeiluja on tehty aiemminkin, ja niissä on ollut ongelmia ja niin on nytkin. Kokonaisuuden kannalta on syytä ymmärtää, että tämä on sosiaalipolitiikkaa, ei kestävä työllisyystoimi, eikä sitä pidä sekoittaa julkisen talouden tasapainottamiseksi vaadittaviin toimiin tai työllisyysasteen kestäväan nousuun vaadittaviin toimiin. Kuten tiedämme, työllisyysastetta kannattaa nostaa huolehtimalla ensisijaisesti siitä, että yrityksillä on mahdollisuus kasvaa ja investoida, palkata ja tuottaa. Näin synnytetään työtä, joka on tuottavaa ja josta saatavalla palkalla ihminen tulee toimeen ja maksaa veroja. Ei siis ensisijaisesti julkista sektoria paisuttamalla, mitä työllisyyskokeilut nimenomaan ovat.

Koska ne kuitenkin ovat sosiaalipolitiikkaa, mitä en pidä huonona asiana, ja nimenomaan keino yrittää puuttua kaikkein heikoimmassa työmarkkinatilanteessa olevien tilanteeseen, kokeilu kannattaisi tehdä hyvin. Kokeilun kohderyhmään kuuluvat työttömät työnhakijat, työllistettynä olevat ja työllistymistä edistävissä palveluissa olevat, joilla ei ole oikeutta ansiopäivärahaan, sekä kaikki alle 30-vuotiaat ja kaikki maahanmuuttajat sekä vieraskieliset. Tämä nyt tietysti on jonkinlainen raja. Ehkä maahanmuuttopolitiikan linjausten kohdalla kannattaisi miettiä näitäkin asioita. Olisivatko esimerkiksi vielä hyvässä työiässä olevat mutta työmarkkinoilta ikäsyörjetyt tai työhalukkaat ikääntyneemmät suomalaiset parempia kohderyhmiä ihan omasta takaa?

Kun kyse on verorahoin toteutettavista työllistämistoimista, vähin, mitä meidän pitää vaatia, on, että hallitus tutkii kokeilujen ja palkkatuen kustannus—hyöty-vaikutukset, selvät, konkreettiset seuraukset, sekä vertaa näitä ryhmiin, jotka eivät ole osallistuneet toimiin. Lisäksi pitää määrittää toimien mahdolliset syrjäytymistä ehkäisevät vaikutukset myös euromääräisesti eikä vain kyselytutkimuksin. Kaikessa sosiaalisessa työllisyyspolitiikassa pitää selvittää, miten suuri osa ihmisistä työllistyy avoimille markkinoille. Kokeemuksesta tiedämme, että hyvin harva. Myös Valtiontalouden tarkastusvirasto on suosittanut, että näissä kokeiluissa tuloksia pitää seurata järjestelmällisesti ja pitää tehdä vaikutusarvioinnit. Hankkeen ongelmallisessa rakenteessa arvioinnin kannalta kyse on yksinkertaisesti siitä, että järkevää vertailujoukkoa ei löydy, ja tämä tekee siitä tutkimuksellisestikin hyvin vaikean. [Puhemies koputtaa]

On riski, että taas kerran mennään metsään eikä tästä kokeilusta ole edes teoriassa mahdollista oppia mitään.

16.40 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa herra puhemies! On hyvä, että tämän hallituksen esitys tuli nyt eduskuntaan ja muutetaan tätä työllisyyden edistämisen kuntakokeilua niin, että myös pienempiä kuntia pääsee mukaan. Tässä nimittäin meinasi päästä tapahtumaan

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

sellainen vahinko, että työllisyyskokeiluun otettiin suuria kaupunkeja, joissa työllistymismahdollisuudet ovat paljon, paljon paremmat kuin maaseutukunnissa.

Kiitoksia vain omankin kotikuntani Ilomantsin kunnanjohtajalle Marjut Ahokkaalle. Hän määrätietsisesti ja tomerasti lähti asiaa hoitamaan virkansa puolesta ja sai toki luottamusmiesten, sekä kunnanhallituksen että -valtuuston, vahvan tuen sille, että lähdetään viemään tätä. Ilomantsi tarjoutui heti välittömästi tämmöiseksi pienempien kuntien yhteistyöalueeksi. Tähän kuuluivat nämä meidän naapurikuntamme, jotka ovat Lieksa, Kitee, Juuka, Tohmajärvi, Heinävesi ja Rääkkylä. Tällainen pienten kuntien koalitio saatiin nopeasti syntymään, kunnanjohtajat ja luottamushenkilöt olivat yhtä mieltä asiasta, ja esitys lähti, ja sitä käytiin lobbaamassa ihan täällä ministeriä myöten ja Kuntaliitossakin tietysti. Ja monessa muussa yhteydessä puhuttiin siitä, että ei voi olla työllisyyskokeilua niin, että kaikkein ankarimmin työttömyydestä kärsivät kunnat jäävät ulos ja ne alueet, joilla on potentiaalista mahdollisuutta saada ihmiset töihin — avoimen sektorin töihin, yrityksiin ynnä muuhun sellaiseen — ovat sitten mukana. Pitää muistaa, että tällaiset kunnat, kuten kotikuntani Ilomantsi ja äsken mainitut Pohjois-Karjalan maakunnan kunnat, ovat sellaisia kuntia, joissa työttömyysprosentti on jopa 10 prosenttiyksikköä suurempi kuin valtakunnan keskiarvo on. Elikkä sinnehän pitää sitä potentiaalia luoda lisää, että saadaan ihmisiä töihin.

On arvokasta, että tässä tämän lakiesityksen myötä tämä toiminta siirtyy ely-keskuksista suoraan sinne kuntiin, jokaiseen kuntaan, mikä on kokeilussa mukana, jolloin se toiminta on paikallista. Paikallisesti tunnetaan nämä olosuhteet, ja kunnathan itse kantavat tietenkin sitten vastuun siitä toimeentulotuen kuntaosuudesta. Elikkä työmarkkinatuen kuntaosuushan tulee tietyn rajan jälkeen kokonaan kunnan maksettavaksi, ja se on kunnille tänä päivänä jo valtava menoerä. Tämän takia nyt, kun tämä kokeilu on saatu aikaiseksi — tosin hieman voi sanoa, että vähän oli kangerteleva lähtö, mutta pääasia on, että lähti liikkeelle — pitää sitten valtiovallan rehellisesti, niin kuin tähänkin asti on rehellisesti toimittu, ja avoimesti antaa lisää resursseja, että saadaan näitä työpaikkoja syntymään. Ja ennen kaikkea meidän on panostettava aidosti, kun paikallisesti Ilomantsin olosuhteissa ja rajaseutukunnissa yleensä meillä niitä työllistämismahdollisuuksia on aika vähän. Se, mitä me tarvitsemme, on se työpaikan mahdollisuus. Joka ainoan mahdollisuuden me haluamme käyttää, että ihmiset pääsevät töihin, eikä niin, että meistä ollaan tekemässä sellaisia alueita, että kaikki alueet ovat suojeltuja ja mitään ei saisi tehdä ja työttömyys kasvaa. Tämä on se päämäärä, joka valtiovallan pitää tietää.

16.44 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Työ tuo suurta merkitystä ja sisältöä elämään. Kun saa auttaa toisia ja yhteiskuntaa omien vahvuuksiensa kautta, ihminen tuntee itsensä tarpeelliseksi.

Tämä on selkeä ja hyvä ja tarpeellinen täydennys tähän työllisyyden edistämisen kuntakokeiluun. Haluan nostaa esille kuntien välisen yhteistyön tässä kokeilussa erityisesti koulutuksen näkökulmasta. On hyvä, että näitä kuntakokeiluja tehdään eri puolilla Suomea, koska alueelliset tilanteet ja olot ovat kovin erilaisia. Iloitsen siitä, että hallitus tuo kokeiluun kuusi uutta erilaista aluetta, jolloin kokeiluun pääsee mukaan myös kuntia Kalajokilaaksosta, muun muassa syntymäpitäjäni Merijärvi ja sen naapurit Alavieska, Kalajoki, Oulainen ja Ylivieska. Tämän kokeilun tuloksia on hyvä levittää ja jalostaa ajan kanssa koko tuolle seudulle sekä myös laajemmin samantyyppiseen maastoon koko valtakunnan tasolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

Tässä lain täydennys ehdotuksessa tehdään tarpeellisia lisäyksiä kansalaisten yhdenvertaisuuden näkökulmasta. Kun kunta asetetaan vastuulliseksi toimijaksi, yksittäisen ihmisen ohjausvastuu on selkeästi määritelty. Kunnalla on velvollisuus informoida työnhakijaa, tarjota työtä, yrityspalveluja ja koulutusta ja järjestää työllistymissuunnitelmaa tukevia palveluita. Kunta toimijana on myös tarpeeksi lähellä ihmistä, kuten edustaja Hoskonen edellä jo kertoi. Siellä asiakkaiden tuntemus on hyvää.

Yksi kantava ajatus on yhteistyö. Meidän tulee jatkaa kuntien yhteistyön tiivistämisen linjalla. Pakkoliitosten ja pakottamisten sijaan myös pieni voi olla tehokasta ja toimivaa. Tässä nämä räätälöidyt palvelut tulevat lähelle. Yhteistyöhön tulee saada mukaan myöskin alueen oppilaitokset ja yritykset. Tarvitaan täsmä- ja muuntokoulutusta osana jatkuvaa oppimista. Meidän tulee katsoa pidemmälle tulevaisuuteen, jossa moni tulee käymään palkkatyössä osittain ja osittain toimimaan yrittäjänä. Siksi tarvitaan myös yrittäjyyteen valmentamista koko koulupolun varrella mutta myös työssä olevien ja työttömien keskuudessa.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä jatkuvan oppimisen ajatus otetaan mukaan tähän kuntakokeiluun.

16.47 Pasi Kivisaari kesk: Puhemies! Tällä esityksellä siis laajennetaan työllisyyden kuntakokeilua lisäämällä kuusi uutta aluetta toiminnan piiriin. Tämän lisäksi alkuperäisessä esityksessä vahvistettuja alueita laajennetaan — varsin järkevää. Kannan iloa myös siitä, että oman maakuntani, Etelä-Pohjanmaan, kunnat ovat laajana rintamana laajennuksen piirissä. Etelä-Pohjanmaa on ollut pitkään korkean työllisyysasteen maakunta, mutta ajan merkit koettelevat myös uutteraa maakuntaamme.

Työllisyyden kuntakokeilut ovat yksi hallituksen tärkeä toimenpide työllisyyden edistämiseksi. Kokeilu on tärkeä siksi, että mahdollisimman moni suomalainen saisi tarvitsemansa palvelut läheltä ja räätälöidysti. Tämä on mielestäni esityksen keskeisintä ydintä, siis ihminen ihmiselle tapahtuvaa toimintaa, jossa vältetään kasvottomuutta ja kohdataan ihminen lattiatasolta.

Puhemies! Toinen tärkeä huomio: Kokeilun avulla edesautamme työvoimapolitiikan painopisteen siirtymistä työttömyyden hoidosta työllisyyden edistämiseen — siis työttömyyden hoidosta työllisyyden edistämiseen. Tämä on aivan ratkaisevaa, että asennoidumme työllisyyden tekijöiksi, emme siis ainoastaan vain silittele vaan toimimme niin, että ihminen kohtaa työn ja työ kohtaa ihmisen.

Puhemies! Kokeilu on keskustalle tärkeä myös siksi, että katsomme työllisyyden edistyvän ennen kaikkea työn ja yrittäjyyden kanssakulkemisella. Mitään viisaampaa reittiä ei ole olemassa. Kuntakokeilujen myötä murramme eilisen maailman byrokraattisia rakenteita ja rakennamme hajautettuja palveluita työelämän ja alueiden elinvoiman mahdollisuuksia parantaen. Aika usein juuri kunnissa on paremman tekemisen mahdollisuudet, jos se niille suodaan.

Puhemies! Kokeilun lähtökohtana on, kuten edustaja Kinnunen hyvin totesi, kuntien välinen yhteistyö. Tämän tosiasian tunnustaminen ja niistä lähtökohdista toimiminen on kylä viisauden alku. Kiitos siis hallitukselle — varsin hyvä esitys.

16.50 Heikki Autto kok: Arvoisa herra puhemies! Suomen menestys on tulevaisuudessa-kin rakennettava kovalla työllä, ja on tärkeää, että hallitus nyt edes tämän verran uhraa ajatusta sille, että työllisyyttä voidaan Suomessa kohentaa. Näistä toimista, joita kunnat voi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

vat käytännössä tehdä, varmasti monet ovat hyvin vaikuttavia, ja sinänsä tämä hallituksen esitys on hyvin perusteltu. Itse asiassa, arvoisa puhemies, monessakin asiassa hallitus voisi luottaa siihen, että nimenomaan kunnat ja kuntien välinen yhteistyö on oikea, lähellä ihmistä oleva taso hoitaa asioita oikeaan suuntaan myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Haluan kiinnittää huomiota siihen, että jotta kunnilla on mahdollisuus tarjota näitä työtilaisuuksia ihmisille, niin kyllä Suomen täytyy laajasti muuttua investointikohteena kiinnostavaksi. Tällä hetkellä elämme tietysti pandemiatilanteessa erittäin vaikeissa olosuhteissa, joissa globaali talouslama tulee rajusti ravistelemaan myöskin meidän kansantalouttamme, ja olemme nähneet tästä jo käytännön esimerkkejä — hallituksen työllisyystavoitteet etääntyvät päivä päivältä. Kun kerran voimme nähdä hieman myös tulevaisuuteen, mitä tuleman pitää, niin nyt hallituksen täytyy kyllä oikeasti tehdä kaikki toimenpiteet sen edistämiseksi, että työttömyys ei lähde Suomessa niin rajuun kasvuun kuin mitä voidaan pelätä.

Tässä yhteydessä esitän kyllä myös vetoamuksen suoraan valtioneuvoston suuntaan esimerkiksi vaikkapa suomalaisen matkailuelinkeinon puolesta. Matkailuun liittyy valtava potentiaali tulevien vuosien kannalta, ja jos ajatellaan nyt esimerkiksi tällaista työllisyyden kuntakokeilua, niin jos nyt tulevan talven aikana pyyhkäistään matkailulta kokonaan siivet pois, niin on kyllä hyvin hankala nähdä, miten toimiala voisi päästä lentoon myöskään tulevana vuosina. On välttämätöntä luoda, tietysti terveys, turvallisuus varmistaen, sellaisia maahantulon edellytyksiä, että esimerkiksi talvimatkailusesonki vaikkapa tuolla kaikkein pohjoisimmassa osassa maata pystytään toteuttamaan niin, että ne tuhannet ja tuhannet työpaikat, jotka ovat tähän liitännäisiä, pystytään turvaamaan — eikä vain turvaamaan niitä vaan varmistamaan onnistuneen matkailukauden avulla se, että on myös mahdollisuuksia investoida tulevaan kasvuun tulevana vuosina. Näen, että tässä toimialassa Suomella on iso potentiaali luoda uusia työpaikkoja joka puolelle maata.

16.53 Hanna Huttunen kesk: Arvoisa puhemies! Kunnallisten työllisyyspalveluiden vahvuutena voidaan pitää hyvää tuntemusta kunnalla tarjolla olevista työpaikoista, asiakaslähtöisyyttä sekä henkilökohtaista, yksilöllistä ja ratkaisuihin pyrkivää palvelua. Aikaisemmat kuntakokeilutkin ovat jo osoittaneet, että kuntakokeiluilla ollaan päästy juuri näihin tavoitteisiin, ja on huomattu kunnan vahvuudet. Varsinkin pienemmissä kunnissa, esimerkiksi Outokummussa, mistä minä tulen, asiakkaat tunnetaan lähes henkilökohtaisesti. Niinpä nämä hallituksen esitykset työllisyyskokeilusta otetaan vastaan erittäin ilolla.

Toisin kuin edustaja Purra, minä uskon kyllä vahvasti siihen, että tämä ei tule paisuttamaan julkista taloutta, vaan nimenomaan tämä tuo pitkällä tähtäimellä sinne säästöjä. Sitä paitsi meidän tulee muistaa, että tähän on kuntien vahva tahtotila, ja uskon, että emme ole mitään täällä moittimaan kuntia, jos he haluavat kuntakokeiluun lähteä mukaan.

Voin kertoa, että esimerkiksi omassa kotimaakunnassani Pohjois-Karjalassa kärsitään erittäin pahasta rakenteellisesta työttömyydestä. Meillä painitaan myös kohtaanto-ongelman kanssa. Meillä on avoimia työpaikkoja, mutta meillä ei ole työntekijöitä, ja siellä odotettiin kovasti näitä päätöksiä. Ja kuten edustaja Hoskonen sanoi, meillä jäivät ensimmäisellä kierroksella muutamat kunnat rannalle, ja nyt tämän uuden jatkoajan puitteissa nämäkin kunnat jättivät sinne hakemuksen. Eilen juuri tapasin Juvan kunnanjohtajan, joka erittäin suurella ilolla tuli sanomaan siitä, että heidänkin kunta on tähän kuntakokeiluun päässyt, ja oli todella iloinen kunnan puolesta asiasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

Jos entiset konstit eivät ole toimineet, silloin on keksittävä uusia konsteja, ja tällä kokeilulla tavoitellaan juuri työllisyyspalveluiden tehostamista, työttömien tehokkaampaa työllistämistä avoimille työmarkkinoille ja työttömyyden julkiselle taloudelle aiheuttamien kokonaiskustannusten laskua, ei missään nimessä nousua. Kuntakokeilulla tulemme myös murtamaan vanhoja rakenteita ja katsomme avoimin silmin tulevaisuuteen.

16.55 Riikka Purra ps: Arvoisa puhemies! Jäi edellinen puheenvuoro vähän kesken lopusta. Eli se, mitä yritin korostaa: Kyseessä on tosiaan kokeilu eli eräänlainen koeasetelma, joka pitäisi tietysti rakentaa niin, että niitä tuloksia voitaisiin arvioida. Tässä tapauksessa niitä pitäisi arvioida suhteessa joukkoon, joka ei ole kyseisellä alueella tai samassa kunnassa tämän kokeilun piirissä, on samanlaisessa työmarkkinatilanteessa, samanlaisella koulutuksella, suurin piirtein samanlaisella historialla. Tässä kokeilussa tällaista asetelmaa ei kuitenkaan ole syntymässä.

Täällä on useampi puhuja viitannut aiempien kokeilujen hyviin tuloksiin. Tietysti toimintojen tehostaminen ja asiakaslähtöisyys ovat hienoja tavoitteita, ja joskus ne aina toteutuvatkin. Pelkästään se ei voi olla kokeilun tulos, että kokeilu saadaan käyntiin, onnistutaan rakentamaan jonkinlainen malli, joka mahdollisesti pystyy sen ajan, kun se on voimassa, puuttumaan johonkin, mahdollisesti rakentamaan lisää byrokratiaa. Näin on edellisissä kokeiluissakin tapahtunut. Tämä tuskin on mikään poikkeus siihen.

Tämä on tietynlainen seuraus tästä, mutta en voi kutsua sitä hyväksi tulokseksi, mikäli siitä ei oikeasti seuraa, että ihmisten työpolkuja on onnistuttu tasoittamaan, ihmiset ovat työllistyneet, ainakin osa avoimille markkinoille. Mikäli avoimille markkinoille työllistymistä ei tapahdu, tällainen kokeilu on turha. Siinä tapauksessa me voisimme lähestyä asiaa ainoastaan sosiaalipoliittisen henkilökohtaisen toimenpiteen kautta esimerkiksi tarjoamalla ihmisille jotakin sellaista tekemistä päiväksi, että heidän elämisensä ja olemisensä on tyydyttävämpää, mutta silloin sitä ei pidä sekoittaa siihen, että me työllisyyskokeilemme tai yritämme nostaa työllisyyttä tai parantaa ihmisten työmarkkina-asemaa. Ja tämä on tässä paketissa ongelmallista, että sitä, mitä se haluaa tehdä, ei voida selvittää, sitä ei voida tutkia eikä siitä voida saada tuloksia.

16.57 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin tässä työllisyyskokeilussa on hyvä, että jotain yritetään tehdä aktiivisesti, ja nimenomaan että vastuuta jaetaan sinne kuntiin päin. Kunnathan tämän työttömyyden kanssa painivat, kun ihmisiä on työttöminä, ja se vaikuttaa henkilökohtaisesti näihin työttömiin erittäin rajulla tavalla, se vaikuttaa palveluihin, se vaikuttaa kunnan toimintaan yleensä, eli se osoite on oikea.

Siinä, mitä edellisessä puheenvuorossa edustaja Purra mainitsi, on kieltämättä ongelmia. Rahaahan on niukalti liikkeellä, sen me kaikki tiedämme. Ei sitä taida tällaisena aikana olla koskaan liikkeellä liikaa. Mutta ensimmäinen homma, mikä pitää tehdä, on tämä, että työttömien joukosta pitää käydä läpi koko se joukko, ketkä ovat työttöminä tällä hetkellä. Siellä on hyvin paljon ihmisiä, joilla on moniasteisia vammoja, ovat saaneet elämänsä aikana erilaisia sairauksia tai muita, jotka rajoittavat heidän työkykyään. Tällaiset tapaukset kyllä pitäisi käydä ihan työterveyslääkärin ja kyseisen henkilön kesken luottamuksella läpi ja sitten ohjata heidät arvokkaasti eläkkeelle, jos oikeasti sitä työkykyä enää ei ole jäljellä. Heidän juoksuttaminen ja pallottelu eri luukulta toiselle on ihmisarvoa alentavaa, ja mielestäni siitä pitäisi päästä eroon. Nämä ihmiset, jotka ovat oikeutettuja työkyvyttö-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

myyseläkkeeseen tai vastaavaan, pitää sellaiselle eläkkeelle ohjata, ja sen jälkeen jäljellä olevalle joukolle pyrkiä tekemään tehokkaita toimenpiteitä, että he saisivat töitä.

Tällä hetkellä Suomessa on menossa äärimmäisen huolestuttava ilmiö, ja se koskee nimenomaan maaseutukuntia. Meillä on metsätalouden harjoittaminen viety tässä maassa hyvin hankalaan tilanteeseen. Tuntuu, että meillä ei ole mitään muuta enää tässä maassa kuin suojele, suojele, suojele ja suojele. Metsien hakkuita rajoitetaan kaikella tavalla. Katsookaapa nyt vaikka Kaipolan tapausta: kuinka monta työtöntä lisää tulee siinä. Ja muistakaa, arvoisat edustajakollegat — vaikka tämä joukko tässä salissa on kovin harvalukuinen, siitä huolimatta varmaan kaikille menee tiedoksi — että tämä kehitys, mikä Suomessa on menossa metsätalouden puolella, on Suomen kannalta äärimmäisen vahingollista. Meillä ollaan lakkauttamassa metsäteollisuutta, ja silti huudetaan seuraavassa puheenvuorossa, että lisää suojelualueita, ja sitten taas kohta huudetaan, että pitää rakentaa puutaloja. Millä sinä rakennat niitä puutaloja, arvoisa epäilijä, jos metsien hakkuut kielletään ja tukkeja ei enää saa kaataa? Ei niitä taloja risuista rakenneta.

Sama koskee turvetta. Nyt ollaan Suomessa rupeamassa raivaamaan nimenomaan Euroopan tuhoalueita. Viime kesänä kuoli Euroopassa hyönteisiin ja sienitauteihin sata miljoonaa mottia puuta, ja nyt niitä haketetaan ja tuodaan laivalla Suomeen, kun turvetta ei saa käyttää. Samaan aikaan ajetaan rekalla valtava määrä kuitupuuta suoraan polttoon. Tämä vie maaseudun työpaikkoja ja sotii juuri tätä nyt käsillä olevaa hallituksen esitystä vastaan.

Elikkä me itse teemme tässä talossa ihan pöljiä päätöksiä, teemme hirvittäviä virheitä, ja sitten kipuilemme näiden hallitusten esitysten kanssa täällä erilaisissa pöydissä valiokunnissa ja täällä suuressa salissa. Toivon, että pikkuhiljaa koordinaatio palaisi ja järki voittaisi.

17.00 Mikko Kinnunen kesk: Arvoisa herra puhemies! Edellisen puheenvuoroni jatkoksi vielä muutama ajatus, jotka jäivät sanomatta:

Me nostamme maamme tästä koronan kurimuksesta työllisyyttä lisäämällä. Siksi tämä esitys on lämpimästi kannatettava. Kokeilujen tulee olla toki aitoa kehittämistä, josta jää pysyvä jälki alueelle. Tämän kokeilun tarkoituksena on parantaa erityisesti pidempään työttömänä olleiden ja heikossa työmarkkina-asemassa olevien pääsyä työmarkkinoille. On hyvä, että lakiin lisätään nyt säännös työnhakijan haastattelun järjestämisestä ja palvelutarpeen huolellisesta arvioinnista. Kun kaikki tämä tapahtuu kunnassa lähellä ja lähikuntien yhteistyönä, sillä on hyvät mahdollisuudet onnistua.

Kuntien ja seutujen tulee rohkeasti yhdistää alueen koulutusosaajat osaksi työllisyyspalveluita. Otetaan hieno askel kohti tulevaisuuden kuntaa, jonka tehtävänä on huolehtia omasta elinvoimastaan ja koulutuksestaan. On uskallettava katsoa uudella tavalla.

Kuten täällä on jo mainittukin, tämä kokeilu jatkaa viime hallituskaudella ansiokkaasti aloitettua byrokratian purkamista. Siinä rakennetaan hajautettuja paikallisia palveluja ja kootaan niitä yhdelle luukulle. Kun tarvitsemme työn muuttuessa erilaisia täydennyskoulutuksia, niitä on helpompi kehittää kunnissa ja seuduilla, kun työllisyyspalvelut ja koulutuksen osaaminen ja yritykset saadaan tämän kokeilun kautta tekemään tiivistä yhteistyötä keskenään. Tätä kautta uudistus voi parantaa osaltaan alueiden elinvoimaa. Suomi on alueiden ja maakuntien maa, jossa meidän tulee kehittää kutakin aluetta sen omista vahvuuksista käsin.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 105/2020 vp

17.03 **Heikki Autto kok:** Arvoisa puhemies! Edellä tuossa edustaja Kinnunen puhuikin erittäin hyvin tämän hallituksen esityksen sisällöstä, mutta ehkä vielä muutama sana työllisyydestä laajemmin. Suomi tarvitsee välttämättä teollisuuden laajan kilpailukykyohjelman. Olemme eläneet jo viimeiset yli kymmenen vuotta tilanteessa, jossa jatkuvasti poisotot ovat suurempia kuin investoinnit, ja näin kansantalouden tuotantokyky heikkenee. Tässä mielessä olemme tässä kaikki puolueet samassa veneessä riippumatta siitä, minkä värisiä puolueita kulloinkin hallituksessa on ollut. Mutta kun jokainen varmasti ymmärrämme sen, että tulevaisuudessakin hyvinvointiyhteiskunta voidaan rahoittaa vain työtä tekemällä ja jotta meillä on työpaikkoja, meillä pitää olla kannattavia yrityksiä ja tänne pitää tulla uusia investointeja, niin nyt on hallituksen todella lähdettävä tässä asiassa vakavasti liikkeelle.

Hyvät hallituksen edustajat, toivoisin, että kun yhdessä nyt kehumme tätä hyvää hallituksen esitystä, niin välillä tarttuisitte sitten myös opposition hyviin esityksiin. Kokoomus on esittänyt yli 120 000 uuden työpaikan laajaa ohjelmaa. Sieltä voi ottaa käyttöön työkaluja, joilla saadaan suomalaisille työtä ja toimeentuloa ja sitä myötä vahvaa tulevaisuudenuskoa, ja jos siellä on jotain, mikä ei ole hyvä, niin sittenhän hallitus voi esittää tilalle vastaavan laajuisia toimia, joilla sitten saadaan yhtäläinen vaikutus. Se, mitä kunnat voivat nyt tehdä tämän hallituksen esityksen pohjalta, on tietysti varmasti hyvää työtä, mutta ne laskettavissa olevat työllisyysvaikutukset ovat valitettavasti sellaisia, että nehan eivät millään riitä nyt sitten kääntämään tätä talouskehityksen suuntaa, joka meidän on välttämättä onnistuttava uudelleen kääntämään kasvu-uralle.

Tässä mielessä on hyvä, että tällainen esitys on käsittelyssä, mutta näitä työllisyyttä edistäviä esityksiä tarvitaan nyt todella paljon, aivan eri mittakaavassa, lisää.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan ja hallintovaliokunnan on annettava lausunto.